

¿L'economia catalana està perdent impuls?

A la novel·la de Hemingway *The sun also rises* pregunten a un dels personatges com és que s'havia arruïnat. Ell respon que de dues maneres. Primer, gradualment; i després, tot de sobte. És a dir, un bon dia t'adones que ja no hi ets a temps, que la decadència, la fallida, és un fet.

A les Jornades dels Pirineus, ara ja fa un any, em van preguntar si l'economia catalana estava perdent posicions i impuls. Llavors vaig pensar en el diàleg de Hemingway, ja que els canvis estructurals de les economies són processos graduals, poc perceptibles en el dia a dia. És recomanable, per tant, agafar perspectiva i examinar els fets per a un període llarg, com per exemple els darrers vint anys. Aquesta és una etapa delimitada per l'adopció de l'euro i per l'esclat del covid: dos canvis radicals de l'entorn econòmic que fan que el període 2000-2019 sigui una bona base per a l'anàlisi.

Una primera aproximació per examinar si l'economia catalana està perdent impuls és fer-ho mitjançant la mesura clàssica dels resultats econòmics: el producte interior brut (PIB) per càpita. I fer-ho en relació a algun país de referència, tot corregint-ho també per l'evolució del poder adquisitiu dels països que es comparen. Si es fa aquest exercici, es comprova que al llarg d'aquests anys Catalunya ha passat de situar-se un 16% per damunt de la mitjana de la Unió Europea a estar sols un 6% per damunt.

Certament, el PIB per càpita és una mesura insuficient del benestar d'una societat, perquè no té en compte objectius com la protecció del medi ambient o la lluita contra la pobresa. Tanmateix, aquests reptes són molt més abastables si els nivells de renda són més elevats. De fet, el benestar és, en darrer terme, el resultat de la capacitat d'una societat de generar riquesa i invertir-la, de manera proporcionada i eficient, en equipament productiu, equipaments socials i la protecció del medi natural.

Per tant, més enllà del PIB o la renda per càpita d'un país, és interessant examinar els factors que en determinen la

JORDI GUAL

PROFESSOR DE L'IESE

competitivitat. És a dir, la seva capacitat de competir amb èxit en els mercats internacionals alhora que es generen els ingressos per millorar el nivell de vida i benestar de la col·lectivitat. Sortosament, la Comissió Europea ha desenvolupat indicadors d'aquesta mena: els índexs de competitivitat regional, disponibles per al període 2010-2019. Estan construïts amb un conjunt molt ampli d'indicadors

de base, agregats en onze categories, captant qüestions rellevants per a la competitivitat com la innovació, l'eficiència, la qualitat de les institucions, l'estabilitat macroeconòmica o el rendiment del sistema educatiu.

Els resultats de Catalunya en aquest índex de competitivitat al llarg de la darrera dècada són decebedors. El 2010 el país ocupava el lloc 103 entre 268 regions europees, i al final de la dècada havia reculat fins al lloc 161. La comparativa amb regions similars a Catalunya mostra un retrocés sols equiparable al que pateixen regions italianes com el Vèneto, la Ligúria o el Laci. Si en comptes de mirar a la segona divisió ens comparem amb la primera, els "quatre motors d'Europa" dels anys del pujolisme, quedem molt lluny de Stuttgart i Roine-Alps, i sols la Llombardia perd posicions com Catalunya.

Les causes d'aquest retrocés en la competitivitat de Catalunya poden ser molt diverses i hi ha opinions de tota mena, sovint amb un inevitable rerefons polític. Per a alguns, l'explicació serien les polítiques adoptades a Catalunya els darrers anys, que haurien dificultat el progrés econòmic. Per a altres, la clau és d'àmbit estatal, tant per la distribució territorial del poder com pels factors macroeconòmics i institucionals, que han estat molt significatius en la darrera dècada. D'altres, tanmateix, emfatitzen els avantatges de les grans àrees metropolitanes europees, que són, quasi sempre, capitals d'estat. I, finalment, hi ha qui explica la pèrdua d'impuls per les turbulències polítiques i la manca d'acord en el si de la societat catalana sobre una visió compartida de la seva prosperitat.

El senador nord-americà Patrick Moynihan va dir en certa ocasió que tothom té dret a tenir les seves pròpies opinions, però no els seus propis fets. Avui, a Catalunya, una mateixa realitat es veu des de prismes molt diferents. Aprofundir en una millor anàlisi dels fets ens ajudaria a avançar cap a un diagnòstic compartit i a començar, tots plegats, la tasca de revertir la tendència negativa que mostren les grans xifres.

GETTY

En els índexs de competitivitat, el 2010 Catalunya ocupava el lloc 103 entre 268 regions europees, i al final de la dècada havia reculat fins al lloc 161